

EUROOPA KOHTU OTSUS

14. detsember 1979*

[...]

Kohtuasjas 34/79,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel esitatud House of Lords'i (Lordide Koja) taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

REGINA

ja

MAURICE DONALD HENN JA JOHN FREDERICK ERNEST DARBY,

eelotsust asutamislepingu artiklite 30 ja 36 tõlgendamise kohta, võttes seejuures arvesse riiklikke sätteid ja lepingulisi kohustusi, millega keelatakse pornograafiliste toodete import,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president H. Kutscher, kodade esimehed A. O'Keeffe ja A. Touffait, kohtunikud J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, Mackenzie Stuart ja G. Bosco,

kohtujurist: J.-P. Warner,

kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

Põhjendused

1. 22. veebruari 1979. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse sama aasta 1. märtsil, esitas House of Lords EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel mitu eelotsuse küsimust

* Kohtumenetluse keel – inglise.

EMÜ asutamislepingu artiklite 30, 36 ja 234 tõlgendamise kohta. Küsimused kerkisid esile kriminaalmenetluse käigus, mis algatati apelleerijate vastu, kelle Ipswichi Crown Court 14. juulil 1977 teatavates õigusrikkumistes süüdi oli mõistnud. Vaid ühe apelleerijatele esitatud süüdistuse edasisaatmise otsus oli põhjendatud – see, et nad rikkusid teadlikult sündsusetute või pornograafiliste toodete impordikeeldu, rikkudes seega 1876. aasta Customs Consolidation Act'i (tollimaksude seadus) artikli 42 ja 1952. aasta Customs and Excise Act'i (tollimaksude ja aktsiiside seadus) artikli 304 sätteid.

2. Süüdistusega seotud tooted olid osa mitmest kastist koosnevast filmide ja ajakirjade kaubasaadetest, mis saabus Ühendkuningriiki 14. oktoobril 1975. aastal Rotterdami praamil veoautoga. Süüdistuse nõuete aluseks oli kuus filmi ja seitse ajakirja, kõik need olid pärit Taanist.

3. Apelleerijad kaebasid otsuse edasi Court of Appeal of England and Wales'i (Inglismaa ja Walesi apellatsioonikohus). See kohus lükkas apellatsioonitaotlused 13. juuli 1978. aasta otsusega tagasi. 9. novembril 1978 lubas House of Lords kahel apelleerijal esitada hagi edasikaebamise kohta. 29. jaanuaril 1979 otsustas House of Lords pärast apelleerijate ärakuulamist, et asutamislepingu artikli 177 alusel tuleb Euroopa Kohtule edastada edasisaatmisotsuses esitatud küsimused.

4. Apelleerijate väitel ei ole Ühendkuningriigis sündsusetute või pornograafiliste toodete osas kehtestatud mitte mingeid üldiseid kõlblusalaseid põhimõtteid. Seejuures tõid nad esile riigi territooriumi kolmes ajaloolis-geograafilises osas kohaldatavate õigusaktide erinevused. Lisaks väitsid apelleerijad, et sündsusetute või pornograafiliste toodete täieliku impordikeeluga kehtestatakse impordi osas riiklike sätetega võrreldes rangemad nõuded, mille puhul on tegemist meelevaldse diskrimineerimisega asutamislepingu artikli 36 tähenduses.

5. Edasisaatmisotsusele lisatud õiguslike asjaolude selgituse kohaselt vastab tõele, et Ühendkuningriigi eri ajaloolis-geograafiliste osade, s.t Inglismaa ja Walesi, Šotimaa ning Põhja-Iirimaa ja Mani saare seadused on selles valdkonnas erinevad ning neil on erinev alus. Osa neist seadustest pärineb „*common law*” süsteemist, osa kirjutatud seadustest.

6. Selgituse kohaselt tunnistatakse ja rakendatakse Ühendkuningriigis kohaldatavates seadustes kaht erisugust ja eraldi kriteeriumi. Esimeses, mida selgituses nimetatakse „kriteeriumiks A”, kasutatakse tolliseadustes ja mõnedes muudes õigusaktides kasutatavaid mõisteid „sündsusetu või pornograafiline”, mida samas kasutatakse ka briti „*common law*” süsteemis kõlblusevastase väärteo raskusastme määratlemiseks. Selgituse kohaselt on need mõisted seotud ühise aluspõhimõttega – avaliku kõlblustunde rikkumisega –, kusjuures mõiste „sündsusetu” asub kõige madalamal ja mõiste „pornograafiline” kõige kõrgemal astmel.

7. Teise kriteeriumi puhul, mida selgituses nimetatakse „kriteeriumiks B”, kasutatakse ainult mõistet „pornograafiline”, mida kasutatakse sellises tähenduses nagu 1959. ja 1964. aasta Obscene Publication Act'ides (mida kohaldatakse vaid Inglismaal ja Walesis) ning

mida kasutatakse samuti teatavate väärtegude kirjeldamiseks „*common law*” süsteemis Inglismaal, Walesis, Šotimaal ja Põhja-Iirimaal. Selgituse kohaselt hõlmab see mõiste kitsamat tooteriingi, mille eesmärk on „halvustada ja alavääristada” neis kujutatud isikuid.

8. 1959. ja 1964. aasta Obscene Publications Act’ides on täpsustatud teatavaid asjaolusid seoses pornograafiliste toodete avaldamisega, välistades nende seaduste kohaldamise toodete suhtes, mille avaldamine on põhjendatud teaduslike, kirjanduslike, kunstiliste, hariduslike või muude üldiste huvidega.

9. Kriteeriumide A või B alla kuuluvate toodete mittekaubanduslikel eesmärkidel omamist ei käsitleta väärteona mitte üheski Ühendkuningriigi osas.

10. Põhilised pornograafiliste toodete importimisega seotud õigussätted on 1876. aasta Customs Consolidation Act’i artikkel 42 ja 1952. aasta Custom and Excise Act’i artikkel 304. Neid õigusakte kohaldatakse kogu Ühendkuningriigi territooriumil. Üldpõhimõttena sätestatakse neis artiklites, et sündsusetud või pornograafilised tooted tuleb Ühendkuningriiki saabumisel konfiskeerida ja hävitada ning isikud, kes püüavad õigusvastaselt selliseid tooteid Ühendkuningriiki tuua, on süüdi väärteos. 1952. aasta Customs and Excise Act’i lisa 7 on sätestatud kohtus hagi alustamise menetlus, et selgitada välja, kas teatavad tooted tuleb konfiskeerida või mitte.

Esimene küsimus

11. Esimeses küsimuses on küsitud, kas liikmesriigi seaduse puhul, millega keelatakse pornograafiliste toodete import kõnealusesse liikmesriiki, on tegemist meetmega, mis on koguseliste impordipiirangutega samaväärse toimega asutamislepingu artikli 30 tähenduses.

12. Selles artiklis on sätestatud, et liikmesriikide vahel keelatakse „koguselised impordipiirangud ja kõik samaväärse toimega meetmed”. On iseenesestmõistetav, et see säte hõlmab ka impordikeeldusid, sest nende puhul on tegemist äärmusliku piiranguga. Artiklis 30 kasutatud sõnastust tuleb seega mõista samatähenduslikuna artiklis 36 kasutatud väljendiga „impordikeelud ja -piirangud”.

13. Seega on vastus esimesele küsimusele, et antud juhul nimetatud seaduse puhul on tegemist koguselise impordipiiranguga EMÜ asutamislepingu artikli 30 tähenduses.

Teine ja kolmas küsimus

14. Teine ja kolmas küsimus on sõnastatud järgmiselt:

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas sel juhul tuleb artikli 36 esimest lauset mõista sellises tähenduses, et liikmesriigil on seaduslik õigus keelata teisest

liikmesriigist selliste toodete import, mis tema riiklike õigusaktide kohaselt on sündsusetud või pornograafilised?

3. Eelkõige:

(i) Kas liikmesriik võib säilitada sellised keelud, et vältida või piirata kõikides oma tolliterritooriumil asuvates ajaloolis-geograafilistes osades kohaldatavate riiklike õigusaktide rikkumist või need lõpetada?

(ii) Kas liikmesriik võib säilitada sellised keelud, osutades riiklikul tasandil kehtestatud põhimõtetele ja eeskirjadele, mida riiklike õigusaktide alusel kohaldatakse kõnealuse liikmesriigi tolliterritooriumil asuvates ajaloolis-geograafilistes osades, kusjuures need õigusaktid hõlmavad ka kõnealuseid keeldusid ja ei sõltu ajaloolis-geograafilistes osades kohaldatavate õigusaktide erinevustest?

Neid küsimusi tuleb käsitleda koos.

15. Asutamislepingu artikli 36 kohaselt ei takista ühenduses kaupade vaba liikumist käsitlevad sätted põhjendatud impordikeeldude kehtestamist, muu hulgas kõlblusega seotud põhjustel. Põhimõtteliselt on igal liikmesriigil õigus kindlaks määrata oma territooriumil kehtestatavad kõlblusega seotud nõuded, mis vastavad liikmesriigi väärtushinnangutele ja on esitatud otstarbekaks peetaval kujul. Seetõttu ei saa vaidlustada Ühendkuningriigi poolt sündsusetute või pornograafiliste toodete impordi suhtes kohaldatavaid õigussätteid, mis tulenevad artikli 36 esimese lausega liikmesriikidele antavast õigusest.

16. Liikmesriikidel on asutamislepingu artikliga 227 kindlaks määratud õigus kehtestada oma riigi territooriumil kõlblusega seotud nõuetega põhjendatud impordikeeldusid, sõltumata konkreetse liikmesriigi põhiseaduslikust korrast ja kõnealuses valdkonnas kehtivast õiguspädevusest. Asjaolu, et konkreetse liikmesriigi eri ajaloolis-geograafilistes osades kehtivates õigusaktides on teatavaid erinevusi, ei takista liikmesriigil rakendada samalaadset põhimõtet kõlblusega seotud nõuetega põhjendatud impordikeeldude suhtes liikmesriikide vahel.

17. Seega tuleb teisele ja kolmandale küsimusele vastata, et artikli 36 esimest lauset tuleb mõista sellises tähenduses, et liikmesriigil on põhimõtteliselt seaduslik õigus keelata teisest liikmesriigist oma õigusaktide kohaselt sündsusetuid või pornograafilisi tooteid importida ning et seda keeldu võib õiguspäraselt kohaldada kogu liikmesriigi territooriumil, isegi kui liikmesriigi eri ajaloolis-geograafilistes osades kohaldatavate õigusaktide vahel on selles valdkonnas erinevusi.

Neljas, viies ja kuues küsimus

18. Neljas, viies ja kuues küsimus on sõnastatud järgmiselt:

4. Kui kaupade impordikeeld on põhjendatud kõlbluse või avaliku korra nõuetega ning seda keeldu nimetatud põhjustel ka tegelikult kohaldatakse, siis kas seda võib sellele vaatamata käsitleda artikliga 36 vastuolus oleva meelevaldse diskrimineerimise vahendina või kaubanduse varjatud piiramisena?

5. Kui vastus neljandale küsimusele on jaatav, siis kas asjaolu puhul, et nende kaupade impordikeelul on erinev ulatus kui liikmesriigis või selle osas kriminaalõigusega sätestatud keelul selliseid esemeid omada ja avaldada, on tingimata tegemist meelevaldse diskrimineerimise vahendi või olemusliku piiranguga, mis on vastuolus artikli 36 teises lauses sätestatuga.

6. Kas asjaolu, et vastupidi omamise ja avaldamise keelule võivad valitsuse kehtestatud impordikeeldu kohaldada pädevad tolliametnikud piiripunktides läbi viidava tolliülevaatuse käigus, võib avaldada mingit mõju viienda küsimuse vastusele?

19. Nende küsimuste puhul on House of Lords võtnud arvesse apelleerijate väiteid, milles on osutatud teatavatele erinevustele kaupade impordi täieliku keelu ja Ühendkuningriigi eri ajaloolis-geograafilistes osades kehtivate õigusaktide vahel. Viimased tunduvad vähem ranged, kuna pornograafiliste esemete omamist mittekaubanduslikel eesmärkidel ei käsitleta väärtelise mitte üheski Ühendkuningriigi osas, ja kuigi selliste toodete turustamine on üldiselt keelatud, kehtivad selle keelu puhul erandid, eeskätt seoses teadusliku, kirjandusliku, kunstilise või haridusliku huviga seotud toodetega. Nende erinevuste tõttu on esitatud küsimus, mille eesmärk on selgitada välja, kas impordikeelule laieneb artikli 36 teine lause.

20. Artikli 36 teise lause kohaselt ei või esimeses lauses nimetatud impordikeelud kujutada endast „meelevaldse diskrimineerimise vahendit ega liikmesriikidevahelise kaubanduse varjatud piiramist”.

21. Esitatud küsimustele vastamiseks tuleks vaadelda kõnealuse sätte eesmärki – mitte lubada artikli 36 esimeses lauses esitatud põhjustel kehtestatud impordipiirangute kasutamist eesmärgivastaselt, tekitades diskrimineeriva olukorra teistest liikmesriikidest pärit kaupade suhtes või kaitstes kaudselt teatavaid riigis valmistatud tooteid. Samas ei ole Ühendkuningriigis kehtiv sündsusetute või pornograafiliste esemete impordikeeld sellise ulatusega. Sõltumata Ühendkuningriigi eri ajaloolis-geograafilistes osades kohaldatavate eeskirjade erinevusest ja vaatamata teatavatele piiratud ulatusega erandolukordadele, mida need eeskirjad hõlmavad, on kõnealuste õigusaktide üldeesmärk mitte lubada või vähemalt piirata sündsusetute ja pornograafiliste väljaannete ja esemete valmistamist ja turustamist. Seetõttu võib üldiselt väita, et Ühendkuningriigis ei ole seaduslik kauplemine selliste kaupadega lubatud. Asjaolu, et impordikeeld võib teatavas osas olla rangem kui teatavad Ühendkuningriigis riiklikult kohaldatavad õigusaktid, ei saa seetõttu käsitleda meetmena, mille eesmärk on kaudselt kaitsta teatavaid riigis valmistatud tooteid, ega meetmena, mis looks meelevaldse diskrimineerimise olukorra seda laadi toodete suhtes lähtuvalt sellest, kas need on toodetud riigi territooriumil või muus liikmesriigis.

22. Seega tuleb neljandale küsimusele vastata, et kui impordikeelu põhjuseks on kõlblusest tulenevad nõuded ning kui keeldu kohaldatakse neil põhjustel, ei saa selle keelu puhul eeldusel, et asjaomase liikmesriigi territooriumil puudub vastavate kaupade õiguspärane turustamisvõimalus, olla tegemist artikliga 36 vastuolus oleva meelevaldse diskrimineerimise vahendi ega kaubanduse varjatud piiramisega.

23. Seetõttu ei ole vaja viiendale ja kuuendale küsimusele vastata.

Seitsmes küsimus

24. Seitsmendas küsimuses on küsitud, kas eelmistele küsimustele antavatest vastustest sõltumata on liikmesriigil seaduslik õigus keelata teisest liikmesriigist pärit kaupade import, osutades 1923. aasta Genfi rahvusvahelisele pornograafiliste väljaannete liikumise ja nendega kauplemise vastu võitlemise konventsioonile ja üldisele postikonventsioonile (mida uuendati 1974. aastal Lausanne'is ja mis jõustus uuendatud kujul 1. jaanuaril 1976), võttes seejuures arvesse asutamislepingu artikli 234 sätteid?

25. Artikli 234 kohaselt ei mõjuta asutamislepingu sätted õigusi ja kohustusi, mis tulenevad enne lepingu jõustumist sõlmitud lepingutest ühe või mitme liikmesriigi ja ühe või mitme kolmanda riigi vahel. Samas kasutavad asjassepuutuvad liikmesriigid kõiki vajalikke vahendeid kindlakstehtud vastuolude kõrvaldamiseks, kui nimetatud lepingud ei ole kooskõlas asutamislepinguga.

26. House of Lords'i nimetatud lepingusätete ja eelnevate kaalutluste samaaegsel vaatlemisel ilmneb, et kõnealuste rahvusvaheliste kokkulepete kohaldamine Ühendkuningriigi poolt ei tekita vastuolu kaupade vaba liikumise põhimõttega, võttes arvesse artikliga 36 tehtavat erandit selles osas, mis puudutab võimalikke impordikeelde, mille põhjused on seotud kõlblusest tulenevate nõuetega.

27. Seega tuleb seitsmendale küsimusele vastata, et kui liikmesriik kasutab kõlblusega seotud põhjustel asutamislepingu artikliga 36 sätestatud erandit, ei takista artikli 234 sätted liikmesriigil täita kohustusi, mis tulenevad 1923. aasta Genfi rahvusvahelisest pornograafiliste väljaannete liikumise ja nendega kauplemise vastu võitlemise konventsioonist ja üldisest postikonventsioonist (mida uuendati 1974. aastal Lausanne'is ja mis jõustus uuendatud kujul 1. jaanuaril 1976).

Kohtukulud

28. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Ühendkuningriigi valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata.

29. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus riiklikus kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates küsimustele, mille House of Lords esitas talle 22. veebruari 1979. aasta otsusega, otsustab:

1. Liikmesriigi seaduse puhul, millega keelatakse pornograafiliste toodete import kõnealusesse liikmesriiki, on tegemist koguselise impordipiiranguga EMÜ asutamislepingu artikli 30 tähenduses.

2. Artikli 36 esimest lauset tuleb mõista sellises tähenduses, et liikmesriigil on põhimõtteliselt seaduslik õigus keelata teisest liikmesriigist oma õigusaktide kohaselt sündsusetuid või pornograafilisi tooteid importida ning et seda keeldu võib õiguspäraselt kohaldada kogu riigi territooriumil, isegi kui liikmesriigi eri ajaloolis-geograafilistes osades kohaldatavate õigusaktide vahel on antud valdkonnas erinevusi.

3. Kui impordikeelu põhjuseks on kõlblusest tulenevad nõuded ning kui keeldu kohaldatakse neil põhjustel, ei saa selle keelu puhul eeldusel, et asjaomase liikmesriigi territooriumil puudub vastavate kaupade õiguspärane turustamisvõimalus, olla tegemist artikliga 36 vastuolus oleva meelevaldse diskrimineerimise vahendi ega kaubanduse varjatud piiramisega.

4. Kui liikmesriik kasutab kõlblusega seotud põhjustel asutamislepingu artikliga 36 sätestatud erandit, ei takista artikli 234 sätteid liikmesriigil täita kohustusi, mis tulenevad 1923. aasta Genfi rahvusvahelisest pornograafiliste väljaannete liikumise ja nendega kauplemise vastu võitlemise konventsioonist ja üldisest postikonventsioonist (mida uuendati 1974. aastal Lausanne'is ja mis jõustus uuendatud kujul 1. jaanuaril 1976).

Kutscher

O'Keefe

Touffait

Mertens de Wilmars

Pescatore

Mackenzie Stuart

Bosco

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 14. detsembril 1979 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

A. Van Houtte

H. Kutscher